

Парфентьєва О. Г.
*кандидат економічних наук, доцент,
доцент кафедри економіки,
Національний транспортний університет
м. Київ, Україна*

DOI: <https://doi.org/10.36059/978-966-397-366-1-12>

РОЛЬ ІНТЕГРОВАНОГО ПІДХОДУ В ПРОЦЕСІ ПЕРЕХОДУ ТРАНСПОРТНИХ СИСТЕМ ДО СТАЛОГО ТРАНСПОРТУ ЯК ЗАСОБУ ДОСЯГНЕННЯ СТАЛОГО РОЗВИТКУ

Сталий транспорт є ключовим для сталого розвитку [4]. Через вагому роль та, відповідно, вплив транспорту на низку цілей сталого розвитку забезпечується або гальмується досягнення Порядку денного та Паризької угоди про зміну клімату. На відміну від таких секторів, як енергетика та водопостачання, які покладаються на показники та цілі сталого розвитку (SDGs) для відстеження ефективності сектора, транспорт не має спеціальної SDG. Тим не менш, транспорт має важливе суспільно-економічне значення, сприяє економічному та соціальному розвитку та є основою суспільного добробуту.

Сучасні транспортні системи перебувають у стані постійних змін, адаптуючись до зовнішнього середовища, ураховуючи нові виклики та впроваджуючи досягнення науково-технічного прогресу, але з позиції сталого розвитку цих змін не достатньо для забезпечення повного переходу до сталого транспорту. Водночас досягнення і результати в цій сфері створюють унікальні можливості для переосмислення систем пасажирських та вантажних перевезень і знаходження сталих рішення для прискорення процесів трансформації на принципово нових засадах.

За офіційним визначенням під сталим транспортом розуміється надання перевізних послуг та використання інфраструктури для мобільності людей і товарів із сприянням економічному і соціальному розвитку на благо теперішніх і майбутніх поколінь безпечним, доступним, ефективним і резильєнтним способом, мінімізуючи викиди вуглецю та інші викиди та вплив на навколишнє середовище [2]. Процес переходу транспортних систем до сталого транспорту як засобу досягнення сталого розвитку передбачає застосування інтегрованого підходу, що ґрунтується на усвідомленні позитивних наслідків і

уникненні або пом'якшенні негативних впливів і потребує реалізації проактивних заходів.

Завдяки своїм природним перевагам та дотримуючись концептуальних засад сталого розвитку, сталий транспорт стає видом економічної діяльності, що: (1) забезпечує мобільність людей і товарів; (2) сприяє викоріненню бідності та зменшенню нерівності шляхом створення робочих місць і забезпечення їхньої доступності; (3) забезпечує продовольчу безпеку; (4) покращує доступ до важливих послуг (охорона здоров'я, освіта, фінанси); (5) забезпечує інклюзивне економічне зростання; (6) розширює можливостей жінок і вразливих груп; (7) сприяє здоров'ю та добробуту; (8) підтримує реалізацію прав людини; (9) через створення умов для взаємодії між громадами, допомагає інтегрувати ринки та економіку, покращує зв'язки між сільськими та міськими територіями, сприяє міжнародній торгівлі та розвитку міжнародних економічних зв'язків, підтримує і покращує ефективність регіональних та глобальних ланцюгів постачання; (10) сприяє торговельній конкурентоспроможності; (11) підвищує стійкість до системних і зовнішніх збоїв, включаючи економічні потрясіння, пандемії, кліматичні катастрофи та екстремальні погодні явища [4]. Водночас економічна діяльність в сфері транспорту має ряд негативних наслідків, які потребують пом'якшення: (1) близько чверті глобальних викидів парникових газів, пов'язаних з енергетикою, генерується транспортним сектором, і, за прогнозами, ці викиди суттєво зростуть у найближчі роки, що ще більше посилить кліматичні зміни; (2) забруднення повітря та шумове забруднення, яке є найбільш вираженим у міських центрах, а також відсутність інфраструктури для немоторизованих видів транспорту, безпосередньо впливають на здоров'я та добробут; (3) смертельні випадки та травми на дорогах, кількість дорожньо-транспортних пригод продовжує зростати; (4) покращений зв'язок сприяє швидкому поширенню інфекційних захворювань, незаконній торгівлі людьми, контрабанді та вимираючим видам, а також підтримує глобальний тероризм і сучасне піратство [3–5]).

Багатостороння ініціатива Світового Банку 2017 року «Стала мобільність для всіх», яка об'єднала учасників транспортно-логістичного сектору на глобальному рівні, сформулювала концепцію сталої мобільності, що базується на чотирьох пріоритетах: (1) універсальний доступ, (2) ефективність, (3) безпека та (4) зелена мобільність. Для реалізації ефективних заходів у напрямі дотримання означених пріоритетів багатостороння ініціатива виявляє лідерство

щодо: (1) збору та оцінки даних, розробки інтегрованої платформи та індикаторів для транспорту, групування інформації та індикаторів навколо узгодженої структури; (2) відстеження та аналізу показників країни щодо сталої мобільності з використанням глобальної системи відстеження транспорту (GTF); (3) розробки показника для глобального рейтингу сталої мобільності – глобального індексу сталої мобільності (GSMI), що вимірює ступінь стабільності системи мобільності певної країни. GTF складається з понад 100 індикаторів вимірювання продуктивності транспортних систем, що охоплюють всі види транспорту, включає набір основних і допоміжних показників та кодифікує визначення сталої мобільності за пріоритетами та цілями галузевої політики, дозволяючи вимірювати ефективність країни окремо та у порівнянні з іншими країнами за такими параметрами [1]. GTF передбачає визначення GSMI, який оцінює ступінь стабільності системи мобільності певної країни та, як зведений показник, дозволяє порівнювати та ранжувати країни за продуктивністю транспортної системи.

Література:

1. Global Mobility Report 2017. Tracking Sector Performance. Sustainable Mobility for All™ (SuM4All). 2017. 107 p.
2. Mobilizing Sustainable Transport for Development: Analysis and Policy Recommendations. United Nations, Secretary-General High-level Advisory Group on Sustainable Transport, 2016. 72 p.
3. Natarajan M. International and transnational crime and justice. Cambridge University Press, 2019. 46 p.
4. Sustainable transport, sustainable development. Interagency report i second global sustainable transport conference, United Nations, 2021. 120 p.
5. United for Wildlife (UW) Transport Taskforce. Buckingham Palace Declaration. 2016. URL: <https://unitedforwildlife.org/the-buckingham-palace-declaration/>